

Koreakriget

Det dröjde inte heller många månader förrän sovjetblocket, eller en del av det, var redo för en ny offensiv i Asien för att utnyttja segern i Kina. Denna gång förlades operationerna till Korea, som hade delats i en ryskockuperad och en amerikansk-ockuperad zon. Inga särskilda intermezzon hade rapporterats från landet under 1949 eller början av 1950, och USA hade ingen anledning att just där misstänka nya kommunistiska framstötter. Såväl de ryska ockupationstrupperna i norra delen av landet som de amerikanska i den södra hade lämnat Korea i och med utgången av 1949. Visserligen hade det förekommit åtskilliga hotelser från såväl Pyongyang som Söul – det delade landets två huvudstäder – om att ett enande av Korea med våld kunde bli nödvändigt såvida man inte kunde komma överens på annat sätt, men inte många tycks ha tagit hotelserna på allvar vare sig i Washington eller i London.

När cirka tio nordkoreanska divisioner stödda av ryskbyggda tanks och attackflygplan tidigt på söndagsmorgonen den 25 juni 1950 ryckte in på sydkoreanskt område, kom detta därför som en fullständig överraskning för västmakterna. Redan första

den dagen tvangs de sydkoreanska trupperna nära nog i panik att retirera söderut, och tre dagar senare hade nordkoreanska enheter erövrat huvudstaden Söul och försatt alla närbelägna flygplatser ur användbart skick. Anstormningen ackompanjerades av proklamationer från nordkoreanska regeringen i Pyongyang, att Syngman Rhee – den sydkoreanske presidenten – och hans klick i Söul inlett ett anfallskrig mot det demokratiska Nordkorea i syfte att störta hela Korea i ett blodigt inbördeskrig, men att den nordkoreanska folkarmén hade slagit tillbaka angriparna och nu ryckte in på sydkoreanskt område för att straffa brottslingarna.

När det nordkoreanska anfallet inleddes var det lördagseftermiddag i Washington. Utrikesminister Acheson befann sig på sitt lantställe och president Truman satt och ventilerade sina politiska åsikter tillsammans med några vänner på en veranda i Missouri. Bara några minuter efter det nordkoreanska angreppet telefonerade Syngman Rhee till den amerikanske överbefälhavaren i Japan general MacArthur i Tokio, men denne kunde inte för ögonblicket göra mer än lova honom tio Mustangplan som förstärkning av det sydkoreanska flygvapnet. Ytterligare amerikanska åtaganden krävde bemyndigande från Washington. President Truman förstod att ett snabbt ingripande var nödvändigt, men av någon anledning ville han inte ytterligare oro en redan uppskärnad världssopinion – kvällstidningarna betecknade den nordkoreanska attacken som inledningen till ett tredje världskrig – utan han väntade till söndagsmorgonen med att återvända till huvudstaden.

På måndagsförmiddagen samlades regeringen, assisterad av experter från Pentagon och State Department, i Vita Huset. Läget var kritiskt. Syngman Rhee hade redan flytt från sin huvudstad och slagit sig ner i Pusan, en hamnstad på Sydkoreas sydspets, och de nordkoreanska stridsvagnarna fortsatte att ringa in de sydkoreanska trupperna och förintade dem. Att det verkligen var fråga om ett välplanerat nordkoreanskt anfall och inte bara en bestraffningsaktion till följd av sydkoreanska provokationer var uppenbart. Visserligen fanns det anledning att misstänka den sydkoreanske presidenten för åtskilligt, men militära operationer av det format som nordkoreanerna nu ägnade

sig åt – bl. a. luftlandsättningar – kunde knappast ha genomförts utan grundliga förberedelser. Dessutom hade Sydkorea i stort sett inte mer än skolflygplan och handeldvapen till sitt förfogande. Däremot var det mera tvivelaktigt om det nordkoreanska anfallet hade skett på Moskvas initiativ eller ens med Moskvas goda minne. Det amerikanska underrättelseväsendet rapporterade ryska stridsvagnar av typen T-34 och T-70. Dessa modeller härstammade från andra världskriget, och ryssarna kunde ha försett Nordkorea med ett betydligt effektivare pansarvapen om de verkligen gått in för uppgiften. Men den amerikanska statsledningen hade inte tid för sådana subtila överväganden. Problemet var inte om Sydkorea skulle hjälpas, utan på vilket sätt detta skulle ske. Förenta staterna var genom fördrag intimt lierat med Sydkorea. Truman bedömde situationen så, att om inte USA uppfyllde sina förpliktelser skulle detta resultera i djupgående defaitistiska stämningar i hela den del av Asien som ännu så länge tog avstånd från kommunismen. Dessutom, om inte USA kom Sydkorea till undsättning skulle detta kunna uppfattas som en direkt uppmuntran till ytterligare kommunistiska aggressioner på andra håll i världen. Den amerikanska regeringen behövde därför bara något mer än en timme för att besluta att amerikanska marin- och flottstyrkor baserade i Japan omedelbart skulle sättas in för att undsätta de sydkoreanska trupperna.

Men redan dessförinnan hade FN-maskineriet satts i rörelse. Här förelåg ju ett uppenbart hot mot freden, och Förenta Nationernas generalsekreterare Trygve Lie hade redan på lördagskvällen fått rapport om det nordkoreanska anfallet från den FN-kommission som var stationerad i Sydkorea. Men Lie hann inte ens tänka över vilka åtgärder han skulle vidta innan han blev uppringd av USA:s ställföreträdande representant i FN:s säkerhetsråd, Ernest Gross, som meddelade honom att utrikesminister Acheson yrkade på ett extra sammanträde med säkerhetsrådet snarast möjligt. Tidpunkten utsattes till söndag eftermiddag (25 juni).

Förutsättningarna för ett ingripande från FN:s sida för att göra slut på fientligheterna var exceptionella. Sovjetunionens delegat i säkerhetsrådet demonstrerade sedan januari sin ovilja

mot att Chiang Kai-sheks regim representerades i rådet genom att bojkotta sammanträdena. Detta söndagssammanträde utgjorde inget undantag. Malik kunde ha infunnit sig och genom sitt veto omintetgjort varje FN-ingripande i Korea, men det gjorde han inte – en omständighet som kan sägas bekräfta antagandet att ryssarna blev överraskade av den nordkoreanska aktionen. Ernest Gross kunde nu utan allvarliga invändningar från de övriga medlemmarna i säkerhetsrådet få igenom en amerikansk resolution som beordrade nordkoreanerna att upphöra med fientligheterna och dra tillbaka sina trupper till 38:e breddgraden – gränslinjen mellan Nord- och Sydkorea.

Denna uppmaning fick ingen effekt. Dagen därpå kom ett telegram från FN-kommissionen i Sydkorea som påpekade att resolutionen bara var ett slag i luften så länge den inte följdes av en direkt väpnad FN-intervention, som såg till att eld-upphörordern åttlyddes. Nordkoreanerna fortsatte nämligen med större energi än någonsin att svepa fram över Sydkorea. Detta tvingade fram ett nytt sammanträde med säkerhetsrådet den 27 juni. Sovjetunionens delegat var fortfarande inte närvarande, och amerikanerna kunde åter få igenom en av dem framlagd resolution, som denna gång uppmanade FN:s medlemmar att skicka trupper till Korea för att slå tillbaka det nordkoreanska anfallet.

Men självfallet var inte heller denna åtgärd tillräcklig. Ingen räknade med att FN-resolutionen skulle bli mycket mer än en symbolisk gest – endast fjorton stater skickade trupper till Korea, de flesta av dem blott en bataljon. Det militära huvudansvaret vilade på USA, och amerikanska regeringen inskränkte sig först till att sätta in flyg- och marinstridskrafter på den koreanska krigsskådeplatsen. Tiden var knapp. Onsdagen den 29 juni telefonerade MacArthur till Truman och framhöll att om inte amerikanska marktrupper sattes in i Korea inom 24 timmar, skulle det vara för sent att rädda Sydkorea. Dagen därpå, fem dagar efter det att fientligheterna inletts, lät presidenten meddela att han gått med på MacArthurs begäran. Beslutet följdes av upprörda anklagelser från Moskva, som sköt hela skulden för kriget på USA och föreslog att alla utländska makter skulle avstå från att blanda sig i striderna. Det innebar en fingervis-

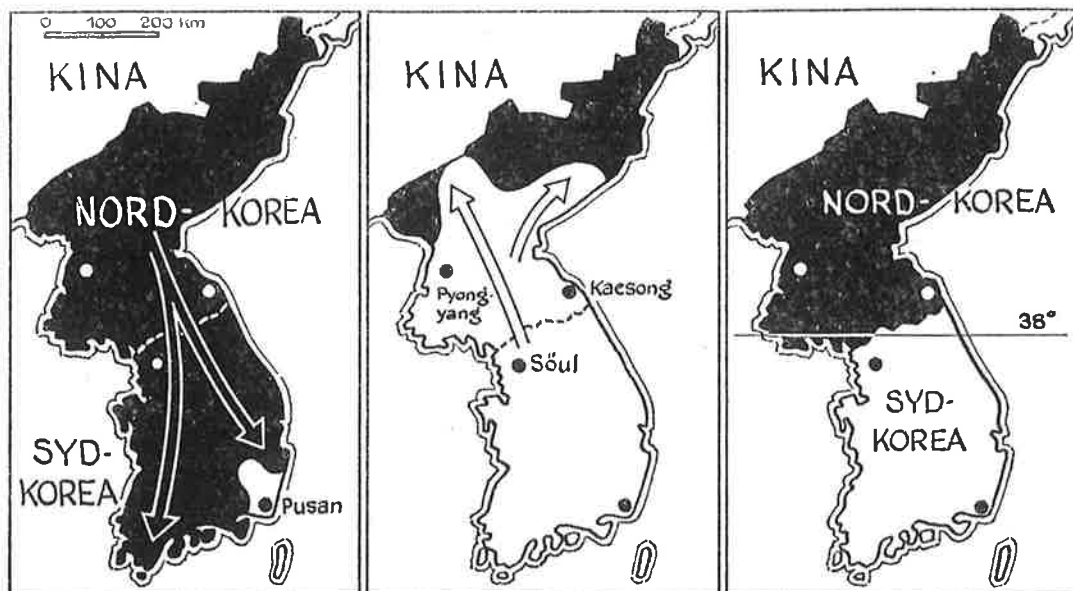
ning om att Sovjetunionen inte själv ämnade ingripa; och det var huvudsaken för Washington. Operation Korea kunde börja på allvar.

Men beslut och handling var i detta fall två helt skilda saker. USA hade inga stora truppenheter i Japan, och de som fanns där var långt ifrån stridsberedda. Det skulle dessutom ta åtskillig tid att forsla förbanden till krigsskådeplatsen, för att inte tala om vilka svårigheter det skulle innebära att få fram de stridsvagnar som i första hand behövdes för att hejda den nordkoreanska framryckningen. Bakslagen blev också till en början betydande för de amerikanska truppenheterna. Sedan nordkoreanerna intagit Söul den 28 juni ryckte de snabbt vidare mot den nya sydkoreanska försvarslinjen, som utgjordes av Hanfloden. Att genombryta den tog bara fem dagar, och en dag senare intog de Suwon, en viktig industristad och järnvägsknut som hade direktförbindelse med Pusan, inskeppningshamnen för de amerikanska trupperna.

Den 5 juli ägde den första amerikanska stridskontakten rum. Resultatet blev inte lysande. USA-förbanden var otillräckliga både till utrustning och numerär, och stridsmoralen var knappast heller den bästa. De tvingades snabbt att falla tillbaka. I slutet av juli måste de evakuera Taejon och var nära att få ge upp Taegu, den sista större staden före Pusan. I början av september behärskade de amerikanska och sydkoreanska trupperna endast ett område som inte var mycket större än Stockholm och dess närmaste förstäder.

Men den 15 september gjorde amerikanska marinsoldater, understödda av artillerield från 262 tyngre fartygsenheter och cirka 500 bombflygplan, en lyckad landstigning vid Inchon ungefär 25 mil bakom fiendens linjer och skar av de viktiga kommunikationslederna till förrådsbaserna i Nordkorea. Denna flankstöt innebar slutet för de nordkoreanska framgångarna i Sydkorea. Redan efter elva dagar hade Söul återerövrats, och den 29 september nådde amerikanska trupper fram till 38:e breddgraden. I oktober var Sydkorea helt rensat från fiender.

USA stod nu inför problemet om dess trupper skulle fortsätta sin offensiv in på nordkoreanskt område. Opinionen inom regeringen och militärledningen var för en sådan operation. Där-

Sommaren 1950 tycktes det kalla kriget vara på väg att övergå i ett tredje världskrig. Den 25 juni ryckte nämligen tio nordkoreanska divisioner in på sydkoreanskt område, och det var inte långt ifrån att attacken hade blivit en stor kommunistisk framgång. Emellertid fick Sydkorea hjälp av FN med Förenta staterna i spetsen. Vänstra kartan visar det militära läget i början av september 1950, innan hjälpen hade hunnit bli effektiv. Mellersta kartan beskriver läget i slutet av oktober, då FN-trupperna och sydkoreanska förband hade gått till motoffensiv och erövrat nästan hela Nordkorea. Högra kartan visar läget i november sedan kinesiska trupper på drygt en miljon man ingripit i striderna.

emot var det tvivelaktigt om en majoritet inom FN kunde för-
 mås att samtycka till ett sådant steg. De amerikanska farhågorna
 visade sig emellertid överdrivna. När FN:s generalförsamling
 tog ställning till frågan i början av oktober röstade endast sov-
 jetblockets fem stater *mot* en resolution som gav FN-trupperna
 tillstånd att passera 38:e breddgraden i syfte att upprätta ett
 enat och demokratiskt Korea. MacArthur kunde gå till aktion.
 Kommunistregimen i Nordkorea skulle likvideras.

FN-truppernas offensiv inleddes så gott som omedelbart.
 Framgångarna motsvarade i början de djärvaste förhoppningar.
 Redan den 20 oktober intogs den nordkoreanska huvudstaden
 Pyongyang, och de följande fem dagarna lyckades de ameri-
 kanska trupperna avancera ända upp till 15 mil i riktning mot
 den kinesiska gränsen. Det nordkoreanska försvaret råkade i
 upplösning och FN-förbanden kunde ta 10 000-tals fångar. I
 MacArthurs högkvarter i Tokio började man nu tala om att de
 amerikanska soldaterna kunde räkna med att bli hemförlovade

redan till jul. Den 26 oktober nådde vissa sydkoreanska förband Jalufloeden invid den manchuriska gränsen. Därmed syntes alla optimistiska förutsägelser ha slagit in och kriget i det närmaste vara slut.

Men då inträffade en händelse som skulle kasta alla beräkningar över ända. Det började med enstaka rykten från New Delhi att den indiske ambassadören i Peking informerats om att den kinesiska regeringen ämnade kasta in trupper i Korea så snart amerikanerna närmade sig Jalufloeden. I slutet av oktober fanns det visserligen inga konkreta bevis för att ryktena talade sanning, men befälhavarna för de mest framskjutna amerikanska ställningarna kunde allt oftare konstatera att de hittade kineser bland de fångar som togs. Samtidigt hårdnade det nordkoreanska försvaret betydligt. Den 4 november kom bekräftelsen. Den dagen förkunnade Pekingradion att kinesiska frivilliga gått över gränsen till Nordkorea för att driva bort de amerikanska inkräktarna. Den 5 november meddelade general MacArthur att radiomeddelandet från Peking var korrekt. Starka kinesiska förband hade ingripit i striderna. Efter någon vecka kunde det konstateras att dessa uppgick till drygt en halv miljon man mot FN-truppernas hundraåttiotusen.

Mot denna anstormning kunde inte amerikanerna hålla stånd. De blev åter tvungna att retirera söderut. Läget komplicerades av att ryskbyggda Migplan för första gången uppenbarade sig i striderna och hotade den amerikanska hegemonin i luftrummet. Bara en knapp månad efter det att kineserna trätt in i striderna intog de Pyongyang, och den 28 december nådde de fram till 38:e breddgraden, strömmade ned över Sydkorea och intog Söul. Men den befarade katastrofen inträffade aldrig. FN-trupperna samlade sig till en motoffensiv och lyckades stabilisera fronten i närheten av 38:e breddgraden.

Ingen av de stridande parterna kunde i fortsättningen åstadkomma en förändring av den politiska situationen med militära medel. Månad efter månad gick utan att en förskjutning av fronten i någon riktning tycktes vara möjlig, trots stora insatser från båda sidor. MacArthur insisterade på att det amerikanska flygvapnet skulle tillåtas att bomba kinesernas baser och uppmarschområden i Manchuriet så att dödläget kunde brytas, men

det ville Truman under inga förhållanden vara med om på grund av de risker för ett allmänt storkrig som en sådan åtgärd skulle innebära. När MacArthur i april 1951 fortsatte att föra en högljudd offentlig propaganda för en sådan strategi avskedades han och skickades hem till USA samt ersattes som överbefälhavare av general Ridgway. I juli inleddes vapenstillståndsförhandlingar med representanter för de kinesiska och nordkoreanska högkvarteren. Med vissa avbrott varade dessa i över två år. Man hade nämligen ytterst svårt att komma överens om hur krigsfångarna skulle repatrieras och hur vapenstillståndet skulle kontrolleras, men i juli 1953 nådde man fram till en kompromiss, som kunde godkännas av samtliga inblandade. Status quo accepterades och 38:e breddgraden, den gamla gränsen mellan Syd- och Nordkorea, fastslogs i huvudsak åter som demarkationslinje mellan öst och väst. Därmed hade tre års strider, med över en miljon civila och militära dödsoffer, bringats till ett slut.